

איסור תערובת אנשים ונשים בביהכ"נ

מאת הרב אהרן קוטלר

עוררוני לבאר עפ"י דין תורתנו הקדושה בדבר קהלה חרדית שרוצים לשנות לעשות תערובות אנשים ונשים בבית הכנסת. מאד נשתוממתי לראות כי ימצאו מפקפקים בדבר פשוט ומוסכם לאיסור מכל חכמי הדורות ולא היה ת"ח עד היום הזה שיצדד בנדנוד כל שהוא להתיר, וכן נהגו כל ישראל מימות עולם ובכל תפוצות הגולה עד שבאו המהרסים פורקי עול תורה ומצות ומפירי קדושת ישראל. ואבאר קצת טעמים וראיות כפי שיוזמן. וזה החלי בעה"י.

(א) במשנה סוכה נ"א ומתקנין שם תקון גדול ומפרש בגמ' הקיפוח גזוטרטא והתקינו שיהו גשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה, וגם מקודם התקון לא ישבו בערבוביא כמפורש בברייתא, אך גשים מבחוץ ואנשים מבפנים, אך מ"מ היה חשש של קלות ראש והתקינו כנ"ל. ובגמרא שם נ"ב וספדה הארץ כו' משפוחת בית דוד לבד ונשיהם לבד והלא דברים קל וחומר ומה לעתיד לבוא שעסקין בהספד ואין יצר הרע שולט בהן [ועייין רש"י שם שהם ב' טעמים מיוחדים שהמצטער אינו מיקל ראשו מהר, ועוד שאין יצה"ר שולט כדכתיב «והסירותי את לב האבן» וכו'] אמרה תורה אנשים לבד ונשים לבד, עכשיו שעסקין בשמחה ויצה"ר שולט על אחת כו"כ. עד כאן בגמרא. וקל וחומר בן בנו של קל וחומר אם במקדש שהי' קדושתו ומוראו גדול מאד ועשרה נסים נעשו לעיני כל ישראל במקדש תמיד כמתניתין דאבות וכולם קיימו את המ"ע «ומקדשי תיראו» מ"מ ראו כי נחוץ לתקן דוקא בדרך גזוטרטא אף שגם מקודם לא הי' בערבוביא, — ובדור הזה שירדנו רבוא רבואות מדרגות אחרונות בכל הפרטים כמבואר ומובן לכל בר דעת [ואם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים, וזה נאמר רק על הרחק דור אחד בזמן התנאים, דור שני נגד דור אחד קודם לו, ורבינו הקדוש שכך שמו וזכרו לעולם אמר כשם שבין קדשי הקדשים לחולי חולין כך בין דורו של ר' יוסי לדורנו וקדם לו

רק בדור אחד]. והדרישה הזו לעשות תערובות בעצמה דיה להוכיח באיזו דיוטא תחתונה אנו נמצאים, על אחת כמה וכמה שצריך הרחקה יתירה בבית הכנסת הקדושה.

(ב) מגילה כ"ט "ואהי להם למקדש מעט" אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל. וכן בכמה מקומות שקדושת ביהכ"נ בגלות היא בועיר אנפין מעין קדושת המקדש, ותפלות כנגד תמידין תקנום כמבואר פ"ד דברכות. והנה בבית המקדש הי' עזרת נשים ביחוד. ואמרינן בפרק ב' דקידושין "וכי אשה בעזרה מנין" ומוכח שם להדיא דלא משכחת כלל דיכנסו, אף דאמרינן פ"ד דתענית "היך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד עליו" וגם נשים מחויבות בקרבנות כמו אנשים, ומ"מ אין נכנסות לעזרה כדי שלא תהי' תערובות אנשים ונשים. — מכל שכן בבית הכנסת.

ובאורח חיים סי' קנ"א בסופו: "ואסור לסתור דבר מבית הכנסת דהוי כנותן אבן מן ההיכל", הרי להדיא דילפינן ביהכ"נ ממקדש. ובגמ' מגילה "בתי כנסיות שחרבו עומדין בקדושתן דכתיב והשמותי את מקדשיכם וכו', אע"פ שהן שוממין בקדושתן הן עומדין", הרי דקרי לביהכ"נ מקדש. ועיין בבאור הגר"א סי' קנ"א ס"ק כ"ד במה שנסתפק המחבר אם מותר שאר תשמישין בעליות שע"ג ביהכ"נ, דהספק הוא דגגין ועליות לא נתקדשו, או שמא יש לדמותן להיכל דנתקדשו ומביא הגמ' הנ"ל, הרי מכל זה דלהלכה ילפינן ביהכ"נ ממקדש.

(ג) רמ"א ביו"ד סימן רס"ה מפורש לפי מנהג הקדמונים שהמילה היתה בבית הכנסת דאשה יכולה לעזור שתביא התינוק עד בית הכנסת והאיש יקח ממנה, ודייק להדיא עד בית הכנסת ולא לבית הכנסת. הרי שאף למצות מילה ואשה יחידה המסייעת להמצוה ובעלה הוא הסנדק לא תיכנס לבית הכנסת.

(ד) מפורש בפ"ג דברכות ולהלכה בכל הפוסקים דשער באשה ערוה, ואסור להתפלל ולקרוא ק"ש כנגד השער אפילו באשתו המותרת ואפילו באמו ואחותו, ומכ"ש באשת איש ושאר עריות, וזה מן התורה לכמה פוסקים, בכלל לא יראה כך ערות דבר, ומבואר באו"ח סי' ע"ה שעיקר האיסור משום הרהור ומעכב בדיעבד דלא יצא חובת ק"ש ותפלה, ואם מסתכל אפילו בפנויה אם בא לידי הרהור הוי ג"כ בכלל זה, ובתערובות א"א ליוזר בזה.

(ה) מפורש בגמ' ע"ז דף כ' דאסור להסתכל אפי' בבגדי צבעונין של אשה אפילו אינן עליה באשה המכירה, ומכ"ש בעודן עליה. ומבואר ברמב"ם ובאבן העזר סימן כ"א דזה מביא לידי הרהור, וממילא דהוי איסור גמור בתפלה ובכלל לא יראה בכ. וא"א להזהר בשום אופן.

(ו) מפור' בב"ח ובב"ש באה"ע סי' ס"ב דאין לומר שהשמחה במעונו בסעודת נשואין אם אנשים ונשים נמצאים בחדר אחד דאין שמחה כשהיצה"ר מצוי. גם מבואר במשנה פ"ז דברכות דנשים אין מצטרפות לזימון, אף דחייבות בזימון בפ"ע לכמה שיטות; עיין ברא"ש ור"ן.

(ז) ידוע שעיקר התפלה היא בכונת הלב וטהרת המחשבה וכמ"ש בספרי על פסוק „ולעבדו בכל לבבכם“ זו תפלה, דהיא מצות עשה מה"ת להרמב"ם, ובכל לבבכם הפירוש שיהא משועבד בכל כחותיו ורצונותיו לעבודת התפלה כמ"ש חז"ל על הפסוק „בכל לבבך“ בשני יצריך, וכ"ז מפורש במקומות א"מ בדברי רבותינו הקדמונים. ואין לך מעכב ומפריע כמחשבות בהרהורי עבירה ומטמאים את התפלה ואינה מקובלת ונדחית, וביותר כשמגרים יצה"ר בעצמם בזה שמסדרים לכתחילה תערובת אנשים ונשים נגד הדין ונגד המקובל באומתנו מדור דור והרי זה מזיד גמור לגרום הסתכלות והרהורים ומלבד שאיסורים אלה בעצמם חמורים מאד, ועוד יותר במקום קדוש בפלטיץ של מלך בביהכ"נ הקדושה — הנה עפ"י דין אינם יוצאים בהתפללות ובקריאת שמע והכל נפסל וגדחה לחוקי, וגם שמות הקדושים הכל לבטלה.

(ח) אחרי שנהגו כן אבותינו מדור דור — אפילו אם היה מותר מעיקר הדין, אבל על כל פנים יש בזה משום סייג, הרי עובר משום „אל תטוש תורת אונך“, ואם בית-דין אינם יכולים להתיר, כמבואר בפ"ד דפסחים בעובדא דבני ביישן, שלא היתה אלא משום סייג שהחמירו אבותיהם על עצמם שמא יתבטלו מצרכי שבת, — ושום התרה אינה מועלת וקבלתם מהגיא על כל הדורות. יעו"ש היטב בפסחים נ' ע"ב, ומכ"ש כאן שמלבד האיסור בעצם ה"ה סייג לכמה איסורים ובדבר זה עצמו, ולא בעיר אחת בלבד אלא נתקבל מכל ישראל, על אחת כמה וכמה שיש בזה לאו מדברי קבלה „אל תטוש“ וכו', ולא יועיל שום היתר בעולם.

(ט) מחללים בזה קדושת בית הכנסת, ואף מי שיתפלל במקום אחר בהיתר אך עושים ממקום המקודש מקום המוכן לחטא ח"ו של הסתכלות בעריות ועוד כמה דברים ולא יתכן במקום קבוץ להרבה אנשים בשהוי זמן ופנויים מעסקיהם ואין להאריך, וזהו בזיון היותר גדול שאפשר.

(י) יש בזה משום עון גזל, כי הרבה מהמנדבים — ואולי רובם ככולם — לבנין ביהכ"נ הרי נתנו על בית הכנסת כשר עפ"י דין התורה ולפי דעת חכמים וכונתם לשם שמים להיות להם זכות במקום קדוש ורצו לרומם ולפאר את בית השם, אבל אין ברצונם בשום אופן לשנות למקום שאסור להתפלל בו, ולא די שאין להם זכות, רק חלק במכשולים ולמזכרת עון ח"ו ובלי ספק שזהו

לגמרי נגד דעתם ורצונם וזהו גזל גמור על פי דין תורתנו הקדושה בין להחיים בין להמתים. ובפרט שהרבה גדולי הדור וביחוד חכמי אונגארן ומרן הגאון חתם סופר זצ"ל בראשם התרימו אפילו ליכנס בבית כנסת בשינויים מהדין — בודאי לא היו מתרצים ליתן אף פרוטה לזה, ואף מיעוט המנדבים ואף יחיד יכול לעכב בזה.

יא) בודאי ישנם חברי בית הכנסת שירשו זכותם ומקומות מאבותיהם ואחרי שרצון המורישים ה' דוקא בבית הכנסת עפ"י דין כמו שהוכיחו מעשיהם, והרי חובה על הירודים מטעם מצוה לקיים דברי המת שלא לשנות בזה, מלבד חסרון במצות כבוד את אביך וכו', דמכבדו בחייו ומכבדו במותו.

יב) עוד יש בכאן מצד דיני ממונות, אם יש מיעוט המעכבים שאינם רוצים לשנות, ואף שבכל הענינים הולכים אחר הרוב אבל לא ביסוד הדבר שעליו נשתתפו — בודאי המיעוט יכול לעכב על פי דין. הגע עצמך שרוב חברי בית הכנסת יאמרו לעשות בית-משחק האם נאמר לילך אחר הרוב, הרי נשתתפו אדעתא דבית הכנסת, ואף כל אחד משועבד להאחרים וזהו ביסוד השותפות, כן בזה — הרי נשתתפו אדעתא דביהכ"נ אורטודוקסי וכל הרוצה לשנות ידו על התחונה, וכמשנה דפאה אפילו צ"ט אומרים לחלק ואחד אומר לבזו לזה שומעין שאמר כהלכה, ואם ישתמשו בכח הקאנסטיטושאן לשנות הרי זה גזל גמור.

יג) ידוע דעבירה גוררת עבירה והשנוי בענין תערובת גורר הרבה שינויים וקולות בענינים אחרים כי הלא דרך ההנהגה בכלל של בתי כנסיות הללו היא אחרת לגמרי, גם שכל בן-תורה וכל מי שנגע יראת שמים בלבו הלא יתרחק כמטחוי קשת מביהכ"נ כזה, וירדו ח"ו ירידה אחר ירידה ואחריתה מי ישורנה, והמבין יזכור תקופת מנדלסון בברלין שהתחילו בדברים קלים מעין אלו וידוע למה שהגיעו.

יד) בעיקר הדבר הלא יסוד התפלה וענינה שמפורש בכל מקום שהיא שפיכת הנפש לפני השם יתברך והתקרבות אליו עד כדי התפשטות הגשמיות כמבואר בברכות גבי חסידים הראשונים וגבי ר' עקיבא ותפלות אבות תקנום וזוהי עבודה סתם אחד מג' העמודים שהעולם עומד עליהם, ועובד לשם ונקרא בזה עבד ה' וכידוע בשם הגר"א זצוק"ל על מאמר ר' יוחנן בן זכאי על רחב"ד אני כשר לפני המלך והוא כעבד לפני המלך דשר הוא בתורה ועבד הוא בתפלה ואף שריב"ז גדול ממנו דתורה עדיפא אבל הוא מקורב יותר ויכול לפעול כעבד המשמש את האדון ונכנס בכל עת לפניו וא"א להעתיק אף בערך טפה מן הים ממ"ש גדולי החכמים בזה, ואף שרחוקים אנו ממדרגה האמיתית של

תפלה אבל מ"מ הצורה צריכה להיות כמו שהוקבעה ע"י הקדמונים שתתכן באיזו שעה נקודה אמיתית של תפלה, והרוצים לשנות בתערובת מראים בעצמם שמגשמים את התפלה ומהפכים ענין ביהכ"נ ומקום תפלה בכלל, וכל השגתם כאילו ענין התפלה הוא כשאר ענינים והנאות שלהם ולא אחפוץ להאריך בזה מפני כבודן של ישראל.

(ט) מבואר בלקוטי תשובות חת"ס ושם כמה תשובות גם של שאר גדולי הדור האוסרים שום שינויים בענין ביהכ"נ ומבארים הכל עפ"י דין. גם החרימו אז כל גדולי הדור את ביהכ"נ בשנויים שרצו או ושיחדשו במשך הדורות. [וראה דבר פלא, כי הרעפאָרמער אף שהרחיקו ללכת בשינוייהם להשמיט מהתפלות עניני הגאולה ולהעמיד עוגב ועוד מ"מ לא עלה על דעתם להתפלל בתערובת אנשים ונשים כי גם הם הבינו שזה לא יתכן והכירו את זה לדבר בלתי הגון כלל, ובכל משך דברי הימים שלנו ובכל פזורינו בכל כנפות הארץ אין זכר שתתעורר שאלה כזו בשום קבוץ יהודי כללי.]

והריני מודיע כי לא כתבתי רק מקצת מן המקצת מהטעמים והראיות לאסור כי המכתב הגיעני באיחור גדול [כי נמצאתי בהשיבה בלייקוואוד] וגם טרידנא טובא ולא הי' לי פנאי לסדר כראוי, גם הוצרכתי להשיב תיכף, אך גם במקצת ממה שכתוב כאן די שיתברר האיסור.

והנני פונה לכל חברי ביהכ"נ ולכל מי שהיכולת בידו שיחוסו על כבוד שמים ועל כבוד התורה ועל כבוד אבותינו מכל הדורות שלא יניחו לשנות בזה כלום ולהרים יד נגד תורת משה ח"ו וגם יחוסו בזה על נפשם ונפש בניהם כי אם ישנו ח"ו, כל תפלותיהם בבית הכנסת כזה פגול הוא לא ירצה וגורם לדורות הבאים לסור מאחרי ד' לגמרי ח"ו. ואקוה ששארית ישראל לא יעשו עולה, ואף אלו שאין מבינים בעצם הדבר הנה מחוייבים להאמין ולציית לחכמי ישראל מכל הדורות, ואף אם ח"ו ישאר הדבר אצל מי שהוא הרחוק מתורה ומרוחה בספק — הנה ישקול צד ההפסד והשכר בשני הצדדים ולא יכנס ולא יכניס אחרים בספק סכנה כזו.

וכל המסייעים להעמיד הדת על תלה יתברכו בברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת וזכות הרבים תלוי בהם.

הכותב וחותם לכבוד התורה ולכבוד קדושת בית הכנסת.